

NAPREJ

Glasilno Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Celje, Strossmayerjeva ul. št. 1, pritličje.

Naslov za dopise: Celje pošt. pred. 43. Telef. int. št. 65. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 20 Din, za inozemstvo 30 Din.

Oglašiš: prostor 1x65 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

Našim naročnikom in bralcem.

Sodrug, ki so s presenečenjem vzeli današnjo številko v roke, se niso zmotili: »Naprej« se je preselil v drugo tiskarno, v drugo mesto in večji je postal. V duhu vidimo boj, ki ga bojujete v sebi: Res je večji in morda celo lepši, ampak . . . 20 Din . . . Marsikdo se je ta hip že odločil: »Pa naj bo, ker nas vrag vseeno ne jemlje in nas ne bo vzel!« Tistim, ki še cincajo, pa bomo povedali mi naslednje: Res je »Naprej« drag, za današnje delavčeve razmere skoro nedosežna dobrota, ampak — ampak, sodrug, če bomo držali roke križem in ne bomo pripravljene v ta namen, da nam čimprej zasije solnce Svobode, dati v skrajnem slučaju kos mesa s svojega telesa, potem nam ne bo postal samo naš list nedosegljiv, ampak še kaj drugega. Ali pa naj vas začnemo prepričevati z razlogi, ki bi jih morali že znati napamet, n. pr. s tem, da je v primeri s tistim, kar si pred vojno za svoj list dal, tisto, kar danes daš, za toliko in toliko krat cenejše? Sodrug, vse take razloge ponovite si še enkrat sami, mi pa vam pravimo: Zavihajte rokave in delajte! Če se je zgodilo, da smo morali naročnino zvišati, je tako moralo biti in gotovo ne v naše veselje. Zavihajte rokave in delajte, pa se bo kmalu pokazalo, da se ni samo »Naprej« prenovil, temveč da je šlo prenovljenje skozi vse naše vrste. Naročajte se sami, pridobivajte novih naročnikov, preberite si glede tega, kar smo napisali v predzadnjem »Ljudskem glasu«, sodelujte z dopisi iz vseh krajev, da bo list glasilo nas vseh. V kratkem času nam potem prestane biti nedosegljiv. Sodrug, danes je Prvi majnik, dan, ki je namenjen vašemu delu — delajte tako, da bomo lahko čez par dni rekli: Ta Prvi majnik ni prešel tako, da bi bilo vseeno, če bi ga ne bilo!

ČULKOVSKI:

Rdeči vihar.

Presunilo je zemljo kakor električni tok od pola do pola.

Dvignil se je na iztoku orkan, ki lomasti proti zapadu.

Pred seboj goni črn strah, za seboj vleče repatico rdečo; plameneči jeziki ližejo zemljo kakor suho preriho.

Poražen je Krupp — in Eifel se ziblje; Tower se ruši; jeklena ogródja nebotičnikov v Wall Streetu se lomijo.

Globus se je snel iz tečajev in pada — kam?

Bratje! Utrjujte mišice svoje, opasujte si ledja za veliki dan!

JANKO TELBAN:

Po beli cesti v rdečo svobodo.

(Poem.)

Iz deževnih, pustih dni je vstalo mlado jutro. Solnčni junaki igrajo v zraku in svetijo v dušo, iz črne osamelosti prerojeno. Poslednje suho listje pada na tla, rumeno: odživelo je in svetlobni žarki ga obsvetljujejo.

Ob bregu . . .

Čudokrasni cvetovi so proniknili iz tal. Na oknu rdeči nagelj žari in razširja vonj vsenaokoli in kdor gre mimo, se ozre nanj in jasno mu je v duši.

Ljubi svetlobo!

Listje pada, solnčni žarki igrajo, v duši cvetejo omamni cveti.

Mara! Pojdi z menoj po solnčni livadi. Naj te ne straši rumeno listje, katero se drobi pod nogami. Ob bregu ti vtrgam rdečo cvetko in ti jo pripnem

na prsa, da boš kakor makov cvet. V tvoji bližini postanem tudi jaz atom vsemirja, na katerega bo padel košček ljubezni.

Pojdi, devotka! Čuješ, kako brenči čebela in škranček v zraku prepeva? Praviš, da ni res, saj je davi padla slana po livadah. Padla je, res je bilo vse belo, ko se je delal dan, a iz noči je vstalo jutro solnčno.

Česa se bojiš? Saj je svetel dan in rože rastejo ob bregu. Tulipan na tvojih prsih rdi. Praviš, da si sama v rdeči svobodi?

Tisočero jih je šlo pred nama v njenem objemu in stotisoče jih pojde za nama. Ni jih bilo strah ovenelega listja, ki je šumelo pod nogami, saj je breg cvetel in solnčni junaki so igrali v zraku. Lahka je bila njih misel in pred njimi cesta bela.

Kaj pa ti, mladenič, tam na blatni stezi, kaj gledaš mrko na naju? Pridi na široko cesto. Kaj misliš, da se te

IVO KRUSIČ:

Prvi maj pred 33 leti na Slovenskem.

Z velikimi sprevedmi, mogočnimi zborovanji in radosti polnimi veselici praznuje slovensko delavstvo danes svoj praznik Prvi maj. Vsa narava je ozelenela, mrzle zimske sape je pregnalo blagodejno pomladansko solnce, težki, sivi oblaki so se razbežali in čisto, jasno, s solnčnimi žarki oblitno se boči sinje nebo. In v tej pomladanski krasi se gibljejo črne delavske množice. Danes mirujejo njih mišičaste roke, danes vsaj za hip pozabijo njih možgani na težke misli. Ali delavstvo ni bilo vedno tako prosto, da bi mu dovolili obhajati njegov praznik dela in moči. Zlasti slovensko delavstvo. Trinajstletnico prvega praznovanja obhajamo danes, a bilo je treba trdih bojev, predno so nam dovolili to pravico. Resnično, trdi so bili tisti boji in so segali daleč nazaj v leto 1889. To leto se je namreč prvič zbudila v trpinčenih rudarskih množicah zagorskih in trboveljskih zavest, da je tudi rudar človek kakor tisti visoki gospod, ki misli, da mu morajo delavci delati tlako. To leto je namreč v Trbovljah in Zagorju izbruhnila stavka in ta stavka je zbudila v rudarjih prve počette razrednega boja. Trajala je stavka približno 22 dni. In dasi so v Trbovljah obkrožili orožniki približno 400 rudarjev in njih žen ter jih v verigah gnali v celjske zapore, se je delavstvo v Trbovljah in Zagorju leta 1890 vseeno pripravilo na proslavo Prvega majnika. Ni bilo sprevedov, ni bilo zborovanj in veselic, za vsakim vogalom se je svetil bajonet orožnikov. Trboveljčani so praznovali Prvi maj na Sv. Planini, v Zagorju pa je politična oblast shod zabranila, nakar so rudarji odgovorili s 3 dnevno stavko.

Skromno je bilo to slavlje, al obroč suženjstva je počil in ti delavci so bili pionirji proletarskega gibanja na Slovenskem.

Mogočno gibanje je potem zavelo med rudarji. Ustanavljati so začeli izobraževalna društva, kmalu za tem strokovna, konsumna in politična, ki obstojajo še danes.

Čim bolj je rastla moč rudarskih organizacij, tem lepše, tem bolj praznično se je obhajal Prvi maj. Par let po prvem praznovanju, ki je bilo tako skromno in boječe, ki se je moralo skrivati pred orožniškimi bajoneti in bežati v gore kakor nekoč naši dedi pred Turki, par let po tem ponižnem praznovanju je stopil slovenski rudar in delavec s pogumnim korakom na dan in je praznoval svoj praznik z dolgim, mogočnim sprevedom in sijajnim zborovanjem. Tako odseva iz praznovanja Prvega majnika zgodovina naše moči: plaha je bila sprva, toda razmahnila se je in ne pozna več bojazni. Ampak še je treba mnogo boja, predno bo delavstvo doseglo svoj cilj. Še vedno ne smemo skleniti križem roke in čakati, marveč vsak mora stopiti v bojno vrsto mednarodno razrednega proletariata. Kako napačno je, da nekateri proletarci samo od strani gledajo, kako se družijo njih tovariši v socialističnih organizacijah! In baš tisti, ki so tvorili prve kadre — rudarji! Sleherni izmed teh mora stopiti v politično strokovno, kulturno in gospodarsko organizacijo, če mu je kaj na tem, da pridemo do kakega osvobojenja, ki ga brez njega biti ne more.

Nad vse važno je tudi, da je vsak delavec naročen na svoj list »Naprej«, kajti to je tisti zvon, ki iz njega mogočno in razločno odmevajo delavske zahteve. Da bo pa ta odmev dovolj krepak in glasen, mora skrbeti delavstvo samo z lastno pomočjo. Delavci,

MILENIN:

Tone Seliškar: Trbovlje.

(Dalje.)

Vsaka Seliškarjeva pesem je posebno poglavje iz mračne knjige sedanje dobe in težko kladivo, ki udarja po krivici in človeški zaslepljenosti. V pesmi »Umirajoči starci« je zadelo to kladivo najbolj sramoten pojav današnjih socialnih razmer. Neomejeno kopičenje bogastva v rokah posameznikov in brezobzirno izkoriščanje človeškega dela se upira zdravi pameti in nasprotuje bistvu narave same, toda modrijani, ki prepisujejo iz zaprašenih arhivov ljudstvu zakone, trdijo, da je tak način družabnega življenja docela v redu in da bi bilo v nasprotnem slučaju konec kulture ali pa bi celo eksplodirala zemlja. Da bi se le usmilil Perun človeštva in poslal svoje strele na to vzvišeno in nedotakljivo kulturo! Prav nič bi je ne bilo škoda. Posledica

Proletarci, proslavite dostojno Praznik dela!

če vam je mar vaše bodočnosti, morate spoznati, da je brez organizacije in lista ne boste dosegli takšne, kakršno jo hočete imeti!

Vse zeleno je zunaj v spomladi. Zelena barva naj vam zbudi upanje na lepše dni, ali upajte v delu in požrtvovalnosti. Če se odločite danes za tako upanje, potem ste najlepše proslavili 33-letnico prvega obhajanja Praznika dela!

Prvi maj med zavednimi železničarji.

Kje so časi, ko so se tudi železničarji, močno strokovno in politično organizirani, pripravljali z vso vnemo na praznovanje 1. maja, praznika vsega razredno zavednega proletariata! V prvih vrstah so se vedno postavljali železničarji. Avantgarda! Pa zdaj? Železničarska organizacija spada med najslabejše. Tako slaba je, da ni bila zmožna izvojevati železničarjem praznovanje 1. maja. Pod Avstrijo, kjer je bil pritisk od zgoraj ostrijši, so tudi železničarji praznovali 1. maj. Letos so pa dobili železničarji namesto praznika od železniške uprave okrožnico, ki zapoveduje, da 1. maj ni več praznik, ter da si mora vsak, ki ga hoče praznovati, vzeti dopust, če mu ta sploh pritiče in če to dopuščajo službene okoliščine. Jako odkritosrčni so gospodje. Šikanirati so se zopet bolj naučili. Pa mislite, železničarji, da se bo gospoda sama poboljšala? Kaj še! Vi sami ste krivi, da je tako, sami se boste morali izpremeniti. Samo s svojim lastnim delom si boste izboljšali razmere. Pred vojno je med vami bilo največ solidarnosti, a danes sovraži drug drugega. Drug drugemu jamo koplje s hinavščino. V raznih kapitalističnih organizacijah, klerikalnih, demokratskih in radikalnih so naše moči razkropljene, brez veljave, brez možnosti izvojevati najbednejšim kosček kruha. Železničarji, kolikor vas je, ki se zavedate svojih pravic in ki čutite krivičnost, vzgojeno po svojih kolegi, vrzite plašč brezbriznosti v stran in krenite zopet na pravo pot! Praznujte 1. maj v notranji zavesti, da boste s svojim delom v razredno zavednih organizacijah pomagali, da bo tudi za vas železničarje prihodnji 1. maj res

praznik dela.

DR. K. OZVALD:

Kulturni pomen dela.

(Konec.)

Če nam je res do tega, da pridemo na zeleno vejo, tedaj moramo zlasti imeti pred očmi, da človek

te modrosti, ki se lahko skuha samo v preperelih ali tuberkoloznih možganih je ta, da se je človeštvo z ozirom na lastnino razdelilo na dva neproporcionalna tabora — na lastnike ali gospodarje, ki lahko uživajo življenje v vseh njegovih krasotah in na siromake ali hlapce, ki se v bistvu prav nič ne razlikujejo od rimskih sužnjev. Čapek jih v svoji drami prav lepo primerja z roboti — živimi stroji v človeški obliki. Iz telesa štrle roke in noge, sredi obraza stoji nos, pod čelom motne oči, ob straneh ušesa, vse kakor pri človeku, samo s to razliko, da ušesa poslušajo, pa ne slišijo, oči gledajo, pa ne vidijo, prsti tipljejo, pa ne čutijo, možgani premlevajo najrazličnejšo ropotijo in ne mislijo, jezik se giblje v ustih in ponavlja samo to, kar govori gospodar. Žalibog je večina ročnih delavcev in malodane vsa inteligenca do pičice podobna tem robotom. Najlepši dokaz je bedasta kritika, ki so jo posvetili naši intelektualci Čap-

ni radi dela na svetu, ampak da je — delo radi človeka. Iz tega pa potem glede dela in njegovih zakonitosti sledi tehle četvero faktov, ki jih bo pač treba uvaževati in katerim je glasoviti filozof M. Scheler, čigar socialnofilozofskim idejam tukaj v glavnem sledim, takole formuliral jedro:

1. Če se s pomočjo dela to ali ono blago proizvaja brez slehernih mej (kakor to počenja spekulacija s tem ali onim artiklom, ki bi utegnil »iti«), tedaj se lahko premeri dvoje: a), da bo izpočetka novega blaga na trgu čez potrebo in da mora potemtakem šele tako blago, ki je že izdelano, ustvarjati v občinstvu bolj ali manj živo zavest novih porab (morda!) — namesto narobe. Ali pa: b), da država, ki bi hotela svojo gospodarsko moč razmahniti, nakopičenim množinam producirane blaga išče odjemališč po drugih državah (bodisi brez sile ali pa s silo). Ena in druga izmed obeh možnosti sta zlo, ker tvorita rodovitno gredico za dvoje nevarnih zeli: za gospodarski imperializem in pa za kapitalizem, ki jima je le do tega, čim več zaslužiti, brez vseh ozirov na posledice. Delo bi namreč imelo biti tako urejeno, da bi plod dela (zaslužek) ne presejal tega (tiste vsote), kar je potrebno za stanu primerno življenje delodajalčeve in delojemalčeve ter njunih rodbin.

2. Zopet izkopati in potem uvaževati bi bilo treba globoko in zdi se mi da za kulturno življenje velevažno modrost, ki jo vsebuje geslo srednjeveških menihov, kateri so deloma opravljali tudi prav težko delo z rokami, ki so po Evropi krčili pragozde in kultivirali močvirnate kraje, geslo: Ora et labora — moli in delaj! Besede »moli« vam ni treba jemati doslovno. Geslo »moli in delaj!« bi jaz danes takole pojmoval: Ne bodi ti v mislih le tvoje telo in njegove potrebe, tvoje telo, pravim, s čigar silami kot delavec premaguješ in oblikuješ vnanjo prirodo, oziroma ta ali oni material v delavnici in si tako zaslužiš kruh, marveč ti bodi v mislih tudi tvoj duh, ki ob njegovih silah lahko uživaš prirodo in njene lepote ter razmišljaš o svetu in življenju ter njunih tajnah. Na prvem mestu ti bodi v mislih duh, kateri ti je zmožen odpreti čudovita vrata ter te povesti v nevsakdanja kraljestva, kakor so: Umetnost, znanstvo, etično (nравstveno) življenje, religija, skratka, ki ob njem postaneš deležen tistih darov, katere vsebuje čudovita zakladnica kulture. (To bi nemara obenem bila najuspešnejša pot, ki bi ročnega delavca privedla do spoznanja, da je duševni delavec tudi delavec,

kovi drami. Če bo Seliškar s svojo zbirko odprl oči, odmašil ušesa in razvezal jezik vsaj desetim hlapcem, bo dosegel svoj cilj. Gospodarji kupujejo hlapce na trgu kakor živino, ali pa, kar je še bolj pogosto, prihajajo siromaki kar sami in prosijo službe. Tako daleč smo prišli, da mora človek, ki ima samo mršavo telo in otožno dušo, prositi, da lahko postane suženj. In Bog vas varuj, da bi mu to povedali! Če je pismen, vloži nemudoma pri vseh inštancah protest in če brž ne prekličete svoje trditve, vas bo tožil za razžaljenje časti. Človeška neumnost res nima primera v vesoljstvu.

Dokler je tak siromak mlad in zdrav, si z največjim naporom duševnih in telesnih moči še nekako pridobiva najmanj sredstev, ki jih potrebuje za golo in suhoparno življenje. O kakem počitku ali razvedrilu, o duševni hrani, ki jo tako krvavo potrebuje vsak količkaj razvit človek, ne more seveda niti sanjati. Če pa vendar zahrepeni

z vsemi pravicami, ki rezultirajo iz pojma »dela«. Tvojemu delavniku torej na drugi strani odgovarjaj življenju duha posvečeni praznik, nedelja, delopust! Zdi se mi, da ima isto v mislih Oton Župančič, ko na nekem mestu Dume, poveljujoč kulturne naprave velemesta, pravi:

Roke so stregle stroju ves dan, ali zvečer je zablislilo čelo to sajavo in oko je krožilo po svetlih pokrajinah (duha), sanjalo smeje sanje bodočnosti, spremljalo silne kretnje govornika in verovalo za rod, ki še rojen ni...

Le na ta način boš gospodoval nad svojim delom ter ne boš le njegov suženj. — Če pravim: bodi ti v mislih..., je kajpada s tem že rečeno, da bi ti morali tudi omogočiti, da nedeljo in praznik in delopust lahko posvetiš življenju duha (in ne gostilni).

3. Pri določevanju cene temu ali onemu ročnemu delu je napačno tako postopati, kakor bi tudi delo bilo le blago, kateremu se cena mehanično določuje po tem, česar potrebuje delavec za preživljanje (samega sebe in svojcev). Nikakor namreč ne smemo misliti, da bi vaše delo bilo edinole tak in tak kvantum telesnih energij (delavnih sil), ki jih trosite, kadar izvršujete v delavnici svoj opravke. Trošitev svojih mehaničnih sil in drugega nič je delovanje — stroja, n. pr. Dieslovega motorja, ko se nahaja v toku, da žene njegova moč to ali ono veliko kolo. Če pa vi strežete stroju ali lastnoročno vihtite kladivo, ni to le kretanje vaših mišic, ampak mora tukaj obenem, če hočete uspeha, poslovati vaš razum, ki je bistven del vaše osebe in ki ga n. pr. stroj nima. Zato pa vsebuje vaše (človeško) delo že samo po sebi višjo gospodarsko vrednost, nego je vrednost hrane, ki jo porabite, da ostanete sposobni za delo. In zato bi potem za določevanje vašega plačila ne smelo biti merodajno le to, česar nujno potrebujete za svoje telesno življenje (hrana in stanovanje).

4. Slednjič pa je treba še uvaževati, da delavec ni samo bitje, ki porablja svoje sile v ta in ta namen, ampak da je obenem — človek s človeškim dostojanstvom. Vaših izdelkov se ne drži samo vaš znoj, v izdelke vaših rok je marveč položena tudi vaša — čast. Zato bi se delo moralo v polnem obsegu ozirati tudi na zdravje delavčeve, na njegovo rodbino, osobito pa ščititi deco in matere, oziroma ženske, ter upoštevati javne, državljanske funkcije delavca.

Pridobivajte »Napreju« naročnikov!

po prepovedanem sadu, ki ga drži rajska kača v svojih ostudnih čeljustih, pravijo, da je prekucuh, da kvari ugled države in naroda na vse štiri strani sveta in če s to ugotovitvijo še ni zadovoljen, mu pomole, pod nos zakon o zaščiti človeške neumnosti, ki seveda takoj pomaga. Toda mladost in zdravje ni večno, stroj se obrabi, organizem začne hirati in starost ali bolezen potrka na duri. Princip gospodarjev je: čim več dela in čim manj plačila, dokler delo, dotlej plačilo. Ko je stroj odpovedal službo, ga postavijo med staro šaro, na njegovo mesto pa stopi nov. In kaj mislite, da se tisti, ki so izsesali iz teh živih strojev vse soke, kaj zmenijo zanje na stara leta? Presneto malo ali pa nič! Oglejte si samo naše upokojece, bodisi državne ali privatne, dvignite zaveso, ki zakriva ta nečuvni madež na telesu sodobne kulture, da se prepričate, da so od prevelikega napora pogosto duševno in telesno bolni starci kakor izžete

Politične vesti.

— Davidovič vzbuja s svojim mandatom za sestavo vlade veliko veselje. Doslej mu je pri vseh strankah spodrsnilo in je menda že odložil mandat, da ga prevzame Pašić še enkrat in zadnjikrat. Čistoradikalna vlada po receptu zagrebškega kravjega sporazuma med federalisti in »centralističnimi« radikali, je na vidiku. Zanimivo je, kar poročajo nekateri listi: da se je namreč Davidovič nekaj botal z dr. Korunom za vstop v vlado.

Proti politiki v šolli je nastopilo prosvetno ministrstvo. Pa ne proti politiki, ki jo uganjajo patentirani vzgojevalci naroda z ultranacionalnim pneumnjevanjem, temveč proti politiki, ki jo zagreši nezrel šolarček, če kaj pripomni k državni himni, sramoti režim in druga veroizpovedanja i. t. d. Vsaj eno dobro priznanje je v tem nastopu: To namreč, da se režimu knute navzlic vsem knutam ne posreči vcepiti v mladino knutarskega patriotizma.

Pogajanja z Italijo se te dni obnove. V Beogradu imajo za sporazum naenkrat slabe izglede. Bodo že boljše imeli, ko se raznese, da je Pašić ponovno sprejel mandat za sestavo vlade.

— Ministrstvo za delo so v Italiji odpravili. Nič za to, bodo imeli italijanski sodrugi vsaj priliko začeti enkrat z resnim delom.

— Avstrijsko-laško trgovinsko pogodbo so v soboto podpisali.

Mala antanta se pripravlja, da bo zahtevala Horthyjev odstop.

— Majniško proslavo so prepovedali tudi na Madžarskem. Tam, kjer so katoličani in fašisti doma, kjer jim delavstvo popolnoma prepušča delo za svoje osvobojenje, ne more biti drugače.

— Irskih homatij je zaenkrat konec, ker je De Valera izdal povelje, naj vstaši ne nastopajo več ofenzivno.

POZOR!

Buržoazna reakcija se je pripravila po vseh krajih, da vas, proletarci, na vaš praznik preseneti s strelji in bajoneti! Sodrugi, naš praznik je rdeč, a ne sme biti od naše krvi! Bodite previdni! Ne izzivajte in ne dajte se izzivati! Pojdite vsaki nevarnosti s preziranjem s poti!

Socialist biti, ne pomeni biti samo pogumen, ampak tudi previden. In ne pozabite, kdaj je bilo mogoče, da se je buržoazna reakcija vmešavala v vaše zadeve. To je bilo takrat, ko ste bili med seboj najbolj razedinjeni, vaša organizacija na tleh. Proletarci, poskrbite, da vam prihodnega Prvega maja nobena buržoazija ne bo mogla več pokvariti!

limone, ki se valjajo v smetišnici. Res je, da gospodarji v svoji brezmerni plemenitosti izumijo včasih debele pravilnike o suhi pokojnici in socialni zaščiti starih in onemoglih hlapcev, toda ta pesek v oči je tako droben, ta pokojnina tako mršava, da spravi siromaka v največjo zadrego. Smrti ni od nikoder, živeti ne more in tako visi kakor sin božji med življenjem in smrtjo in čaka, kdaj bo konec tega trpljenja. In ne glede na to, da je v svoji mladosti zaslužil toliko, da bi lahko brezskrbno preživel stara leta, nima pogosto niti kruha, kaj šele denarja, da bi si privoščil telesu in duši potrebnega počitka. Čemu? Ker je njegov zaslužek zlezal s pomočjo zakonov v gospodarjevo malho, ki vozi svoje blagorodne kosti in masno telo v avtomobilu od kavarne do letovišča ter nazaj do plesne dvorane in inštituta blagorodnih devic in zapušča svojim otrokam kupe zlata, da lahko ne moteno nadajujejo »kulturno« delo

Poročila o tem, kako se je izvršila proslava v vašem kraju, nam takoj pošljite. In sicer na naslov Pokrajinskega tajništva SSJ in KDZ v Ljubljani, poštni predal 168, ali pa na novi naslov našega uredništva (gl. glavo).

Dnevne vesti.

Sodrug! naj nam oprostijo, če bo pri prejemanju te številke kaka nerednost. Razumeli bodo, da pri tako hitri selitvi, ko imamo uredništvo in upravo polovico tukaj in polovico še tam, ne more iti vse kakor na vrvi. V par dneh bo stvar urejena in takrat bomo tudi gledali, da se bo list tudi drugače izpopolnil.

»Delavec«, glasilo strokovne komisije, ki je menda članica amsterdamske internacionale, prvomajniškega proglaša te internacionale ni objavil. Kdor ga hoče brati — in njegova krasna vsebina to zasluži — naj vzame v roke »Naprejek« z dne 27. aprila tl.

Znižana vožnja za dijaštvo. Prometno ministrstvo je odredilo, da plačajo dijaki odslej četrtino vozne cene na železnicah in parnikih in sicer v času od 24. avgusta do 20. septembra, ko se hodijo vpisovat, kadar se po šolskem letu vračajo domov ter revni dijaki pet dni pred božičnimi in velikonočnimi prazniki in pet dni po njih.

K članku g. vseučiliškega prof. dr. Ozvalda »Kulturni pomen dela« ki vzbuja med delavstvom veliko zanimanje, se še povrnemo.

Interesanten kongres. V Leipzigu so te dni imeli homoseksualci svoj kongres, na katerem so sklenili poslati nemški vladi prošnjo za ukinitve kazenskih paragrafov proti homoseksualnosti (spolnemu občevanju med enakimi spoli). Homoseksualnost je zamotano vprašanje, ampak veda, ki raziskuje brez pietete in išče samo resnico, je že dognala, da je to psihična bolezen, ki se da z voljo odpraviti. Homoseksualci pa take volje po navadi imeti nečejo.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarnen Peter Kozina & Ko., Trzič, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg 20.

Ljubljana.

Za nedeljo nenadno napovedani orjunaški obhod iz Narodnega doma do Zvezde je klavrno izpadel. Bilo je

očeta. To se dogaja dan za dnem, pred nosom onemoglih hlapcev in vendar je glas, ki protestira proti tej nezaslišani krivici, redke kakor bela vrana.

Pesnik gleda v duhu te koščene obraze starcev in pravi, da so jih poglani gospodarji v smrt kakor stare pse. Primera je sicer zelo lepa, samo to stvarno napako ima, da ni docela resnična. Poznam pse, menda sem nekoč celo opisal tako srečno črno živalico, ki od starosti komaj vlačijo noge za seboj, pa žive v izobilju in uživajo hrano, za katero bi Seliškarjevi starci hvalili nebo in zemljo. Da, žalostna in sramotna je resnica, da je med nami mnogo puhlih glav, ki si drznejo zagovarjati sedanjo kulturo, čeprav imajo pred nosom poštene, marljive toda onemogle ljudi, ki bi z veseljem sprejeli v kulturni rodbini mesto domačega psa. Toda če bi te žalostne kreature vzele v roke Seliškarjevo zbirko in temeljito premislile, kaj jim je povedal pesnik v kratkih in jedrnatih besedah, če bi storili isto vsi, ki so naslikani z mojstrsko roko na straneh te knjige, bi kmalu ne bilo več treba zavidati staremu psu njegovo udobno življenje. (Dalje prih.)

vsega skupaj kakih 200 glav, med temi je pač najbolj paradiral delavec, proletarec, ki je »fano« nosil. V Zvezdi je bil istočasno koncert godbe Dravske divizije, ki ni prenehala igrati niti med »nacionalističnim« govorom. In zdi se, da je ljubljanska publika prvo bolj poslušala nego drugo. Če nam bo Orjuna tako kazala svojo moč — no, potem ne bomo niti odgovarjali na »političnega mrtveca«, s katerim nas je list »Orjuna« blagovolil napsovati v pomanjkanju stvarnih razlogov. Sicer pa: Obhodi 200 mož, ki se končajo z besedami, so še vedno boljši nego napadi 200 mož na enega človeka, ki se končajo z bunkami na hrbtu tega človeka in — splošnim bežanjem,

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani, Drama: Torek: zaprto. — Sreda: »Črešnjev vrt«, red C. — Četrtek: zaprto. — Petek: Premiera Shakespearejeve komedije »Kar hočete«, izven. — Sobota: ob štirih popoldne dijaška predstava po znižanih cenah »Orek in Struga«, izven. — Nedelja: »Othelo«, izven. — Ponedeljek: »Kar hočete«, red B. — Opera: Torek »Seviljski brivec«, red D. — Sreda: zaprto. — Četrtek: Premiera Čajkovskega opere »Evgenij Onegin«, red A. — Petek: »Janko in Metka«, red E. — Sobota: Gostovanje operne pevke Marte Pospisilove, »Carmen«, izven. — Nedelja: V korist Udruženja vojnih invalidov »Čarostrelec«, izven.

Maribor.

Razglas o obveznem cepljenju prebivalstva proti kozam je nabit na obč. deski, ker bodo prestopki kaznovani z globo od 5 — 250 Din ali z zaporom od 1 — 6 tednov, priporočamo vsem, da si razglas preberejo in se ravnajo po njem.

»Žrtve« na Ljudskem odru. Za sredo 2. maja je naštudiral Ljudski oder igro »Žrtve«, delo Alojza Petka, mizarskega pomočnika. Snov je zajeta iz tovarniškega življenja in kaže v preprostem dejanju boj med kapitalizmom in proletariatom; boj med krivico in hrepenenjem po pravici. Več izpregovorimo po predstavi. Želimo le, da se je delavstvo udeleži v polnem številu, saj je igra izšla iz delavstva — za delavstvo.

Iz stranke.

Seja pokrajinskega odbora SSJ in KDZ bo v nedeljo 6. tm. v Celju. Začetek ob 8. zjutraj.

Iz strok. gibanja.

Zahteve slovenskega učiteljstva. Ožji sosvet UJU je sprejel na seji 14. aprila razne materialne in pravne zahteve slovenskega učiteljstva. Glede izpremembe zakona o draginjskih dokladah so fiksirane med drugimi naslednje točke: draginjski razredi naj pride tudi učiteljstvo v narodno obmejnih krajih; draginjske doklade naj dobi vse učiteljsko osebje, bodisi stalno nameščeno ali nestalno; v 5. čl. drag. zak. se uvrste tudi otroške vrtnarice; višina dnevnic v tem členu se zviša z vsakokratno draginjo, sedaj nujno za 150 odstotkov, upokojeanci se glede draginjskih in stanovanjskih doklad izenačijo z aktivnim uradnim; po načelu »za enako delo tudi enako plačilo« naj dobi enake doklade poročeno in neporočeno učiteljstvo, čeprav bi služila oba poročenca; tisti, ki so na bolniškem dopustu, prejema tudi po enem letu polne doklade. Za slučaj težke bolezni se uvede začasna upokojeitev, a s polnimi dokladami; uvede se zopet določba o dvojnem gospodinjstvu. Učiteljstvo zahteva izvajanje določb glede stanarine in kuriva. Odškodnina naj se izplačuje skupno s plačo. Nadalje stoje med najnujnej-

šimi zahtevami tudi take glede potnih in preselitvenih stroškov, glede všteta vojnih let, uzakonjenja službene pragmatike, upostavljenja raznih postavk v prosvetni bidže za leto 1923/24. Torej ni malo že samo najnujnejših zahtev, pri katerih je učiteljstvo prikrajšano. Škandal je to, da mora v moderni državi najprimitivnejše šele zahtevati.

Vestnik »Svobode«.

Odbor delavskega izobraževalnega društva »Svoboda« v Celju se najtopleje zahvaljuje sodrugu Dobrajcu za njegovo veliko požrtvovanje ob uprizoritvi drame »Samosvoj« v Mestnem gledališču. Upamo, da nam bo še v nadalje na razpolago s svojim sodelovanjem. Predsednik.

Kultura.

KRISTANOV »SAMOSVOJ« NA CELJSKEM ODRU.

Brat iz trpljenja, tu je Tvoje svetišče... tu naj plovejo molitve Tvoje k Najvišjemu...

Po dolgem času se je celjski Talijin hram spet odprl sinovom proletariata. Naša »Svoboda« je v proslavo praznika Svobode uprizorila Kristanovo dramo »Samosvoj«. Ker nisem promoviran »gledališki kritik«, pač nimam tu prava, še manj pa namena, v detajlih hvalliti, ali »cefrati« igralcev, niti bi mi to ne prinašalo veselja, ker poznam majcen košček etikete. Najprej nekaj besed o drami kot taki.

V njo je pisatelj položil vse svoje in splošno umevanje nasilja nad proletariatom. V Rometu podaja kapitalista s kamenitim srcem, sebičnega skozi in skozi, ki je odkritosrčen le zato, ker čuti in ve, da ga štiti vsaka oblast; to pa radi tega, ker se mu za podkupovanje ne toži po še tako ogromni svoti. Z nabitostjo »stare šare« in »črepinje« hoče zadostiti svoji čistilakomnosti in se tako rekoč postaviti drugim za boga. Čeprav dokaže v boju s Komarjem, da premaga pri gosposki vse ovire, če hoče, vendar ne zastavi niti besede za bedne kočarje, ki jim je povodenj napravila ogromno škodo. Na žrtvenik svoje strasti položi hladnokrvno celo ljubezen do svoje edine hčere, rajši dovoli, da odide ona, nega da bi on odjenjal le malo. S svojim zadnjim vzklikom: »Zakaj sem živel?« pa more služiti kot živa prispevka vsakemu, ki vidi vse svoje veselje le v zadostovanju svojega egoizma, pomoči potrebnim pa ne privošči najmanjšega.

Nositelj socialistične ideje je učitelj Mižon. Njegov karakter je izklesan, tip treznega proletarca. Vsak njegov izrek hrani v sebi zlato jedro socialističnega programa.

»Združitev med seboj« na mu je vedno na jeziku. Z njim sorodnih misli je tudi Ivanka, ki pa se ji čisto malo pozna, da je Rometova hči. Matej Komar je individuum, ki jih nahajamo dovolj povsod: kadar njega samega zabolí, se zgane in poskoči z drugimi v boj.

Grjavec je predstavnik onega dobrodrušnega proletarca, ki vse odpušča, vse pozablja in z vinom gasi svoje duševne rane. Kje smo še, bratje, da bi nam Kristan čez nekaj let Grjavca v dramih lahko opustil! Ostale osebnosti pač pri glavni in vodilni misli »Samosvojega« ne prilijajo v poštev, so torej nekake lestve, s pomočjo katerih pisatelj stopnjuje dejanje in misel. Omenil bi le še Sitnika z njegovim mrzlim uradniškim obnašanjem.

Predstava me je pa v splošnem razočarala — namreč v mojih slabih pričakovanjih. Nisem mislil, da bodo ljudje, ki nastopajo prvič, rešili svoje vloge na tak način in podali svoje karakterje s tako marljivostjo, kakor pri tej predstavi. Rome (sodr. Vernik) je naravnost imponiral, le v zadnjem dejanju, ko ga potare pogled na uničeno njegovo delo, ni bil popolnoma naraven. V vsaki njegovi kretnji pa se vidi njegova neopogljiva individualnost. Tudi Mižon (sodr. Borštner) je bil dober; samo ljubavna scena med njim in Ivanko (sodr. Mičiko Böhmovo) je dobila majceno luknjico, kar pa se pripeti tudi drugim, ne le začetnikom. Dober je bil pijanček Grjavec (sodr. Jazbec) v igranju svoje šibke strasti, kakor tudi Komar (sodr. Dobovičnik) s svojo namišljeno neopogljivostjo; živahnost mu je sicer tu in tam nagajala, toda po drugih mestih je pogrešeno zabilisal. Med štatisti je vzbujala splošno pozornost kmetica s črno obleko in istobarvnim robcem. O njih omenim le toliko, da so bili premalo naravnost in premalo kosmati (po obrazih namreč!).

Očinstvo pri tej predstavi, obstoječe večidel iz samih delavcev in delavk, pa si naj šteje v čast, da se popolnoma razlikuje od navadnih gledaliških obiskovalcev: s čustvi je sledilo dejanjem, trepetalo je in se smejalo. Zlasti parterno stojišče je bilo mirno. Med predstavo se mi je zdelo, da sem v starogrškem gledališču, ko je bilo gledališču ljudstvu svetišče.

Upam, da se nam bratje iz »Svobode« še večkrat predstavijo v podobnih umotvorih, seveda z vedno večjimi uspehi.

Sodrug! v kulturi in prosveti je naša edina rešitev in zmaga našega orožja!

Zarko Arnšek.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Franjo Koren
(v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Zveznetiskarne v Celju.

Vse socialiste opozarjamo, naj ne kupijo nikdar in nikjer ničesar pri tvrdkah, ki ne oglašajo v našem listu.

Priporoča se

Franjo Koren-ova pekarna

Celje, Gosposka ul.

Celje, Gosposka ul.

„Ah te bolečine!“

Malo Fellerjevega pravega Elzafluida in proč so bolečine.

Drgnjenje s Fellerjevim Elzafluidom je prava dobrodejnost! Umivanje s Fellerjevim Elzafluidom jači mišičevje in živce! Deluje antiseptično in osvežujoče! Prežene nahod in naredi neobčutljivega proti mrzlemu zraku! Za oči in ušesa! Zobe in glavo! Za vrat in usta! Za hrbet in ude! Za celo telo izvrstno hišno sredstvo in kosmetikum. Fellerjev Elzafluid je veliko močnejši in izdatnejši kakor francosko žganje.

En poskus zadostuje, da tudi vi porečete:

**TO JE NAJBOLJŠE
KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!**

V vseh poslovnicaht zahtevajte samo pravi Elzafluid od lekarnarja Fellerja. Pri navadnih naročilih stanes pakovanjem in poštino, če se pošlje denar naprej ali pa po povzetju:

3 dvojn. ali 1 špec. steklenica Din 24.—
12 » » 4 » steklenice » 84.—
24 » » 8 » steklenic » 146.—
36 » » 12 » » » 308.—

Kot primot: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 dinarja in 3 dinarje; Elza-mentolni črtniki 4 dinarje; Elza-švedska tinktura za želodec 10 dinarjev; Elza-zagorski prsni sok 9 dinarjev; Elza-ribje olje 20 dinarjev; Elza-voda za usta 12 dinarjev; Elza-kolonska voda 15 dinarjev; Elza-šumski miris za sobo 15 dinarjev; Glycerin 4 dinarje in 15 dinarjev; Lysol, Lysoform 12 dinarjev; Kineški čaj od 1 dinarja dalje; originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 dinarjev; Elza-mrčesni prašek 7 dinarjev, strup za podgane in miši 7 dinarjev. Za primot se pakovanje in poština posebej računa.

Na te cene se računa sedaj še 5% doplačila. Adresirati je na: **Eugen V. Feller**, pekarna, **Stubica Donja**, Elzatrž št. 358, Hrvatsko.

Anton Lečnik

urar, juvelir

Celje, Glavni trg 4.

Kavarna Prešeren, Celje, tik pred kolodvorom

se p. n. občinstvu priporoča.

Kavarnar Ivan Jicha Kavarnar

Prepričajte se,

da kupite po zelo ugodnih cenah vsakovrstnega sukna, blaga za perilo, krojaške potrebščine, izvrstno izdelane gumiplašče, usnjate suknje, obleke za gospode, dečke itd. pri tvrdki

Ivan Maslnak,

CELJE - Kralja Petra cesta 15 - CELJE

P. n.

Vljudno naznanjam, da sem preselil svojo trgovino z mešanim blagom, delikatesami ter zajtrkovalnico iz dosedanjih prostorov

na Sv. Petra cesto 43, Ljubljana (dvorišče).

Priporočam se za nadaljno cenjeno naklonjenost ter

beležim z odličnim spoštovanjem

T. Meneinger.

ZVEZNA TISKARNA V CELJU

: STROSSMAYERJEVA ULICA št. 1 :

Izvršuje okusno in hitro vsa v njeno stroko spadajoča dela v priprosti in tudi v najmodernejši izpejavi. Najrazličnejše tiskovine za šole, šolska vodstva, za občinske in župnijske urade,

za društva, korporacije, trgovce, obrtnike in zasebnike. Za gostilničarje vabila na veselice, različne plakate, oznanila in druge tiskovine. Izvršitev kar najhitrejša. Cene zmerne.

MODERNO UREJENA KNJIGOVEZNICA

+ Ženske, +

ki so modre, se ne boje več, temveč se obvarujejo z mojim mnogokrat preizkušenim obvarovalnim aparatom.

V posebnih slučajih zahtevajo žene takoj moje vedno zanesljivo učinkujoče, popolnoma neškodljivo

specielno sredstvo.

Vprašajte pod Dr. 5. Priložite znesek za znamko za odgovor. — Pošiljka se vrši strogo direktno po

El. Bock, Wien VI, Gumpendorferstr. 109/14.

Za birmance!

Za dečke: velika izbira raznih ševijotov za obleke po nizkih cenah.

Za deklice: batisti in etamini v najnovejših vzorcih, dalje nogavice, rokavice itd.

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Za otroke:

obleke, predpasniki, perilo, majice in druga oprema najceneje pri

A. Šinkovic nasl. R. Ross, Ljubljana
Mestni trg 19.